

Yerel Halkın Kırsal Turizm Algısına Dönük Bir Ölçek Uyarlama Çalışması

Özgür Burçak GÜR SOY, Baki AKSU, H. Suavi AHİPAŞAOĞLU, Haydar ASAN, İlkey AKBAŞ

YEREL HALKIN KIRSAL TURİZM ALGISINA DÖNÜK BİR ÖLÇEK UYARLAMA ÇALIŞMASI

Local People's Rural Tourism Perception Scale: Adaptation and Validation Study

* Özgür Burçak GÜR SOY

** Baki AKSU

*** H. Suavi AHİPAŞAOĞLU

*¹Haydar ASAN

*²İlkey AKBAŞ

ÖZET

Yeni yüzyılla birlikte, kentleşme ve sanayileşme dalgalarının geri plana ittiği kırsal alanların gelişimi sürdürülebilirlik, gıda üretimi, iktisadi büyüme ve toplumsal yapının dayanıklılığı bağlamlarında daha fazla gündeme gelmiştir. Kırsal turizm, ana sektör olarak tarım ile gelişen kırsal alanlar bakımından taşıdığı potansiyel ile öne çıkmıştır. Bu potansiyelin gerçekleşmesi ve sürdürülebilmesi için yerel halk tarafından sahiplenilmesi ve kapsayıcı bir gelişim izlemesi önemlidir. Bu makale, kırsal turizme dönük yerel halkın algısını ölçmeye dönük bir ölçeğin Türkçeye uyarlanması ve geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını sunmaktadır. Araştırma kapsamında Karadeniz'in Ordu iline bağlı iç bölgede dağlık bir alanda kurulu olan Mesudiye ilçesinde kırsal turizm gelişme potansiyeline dönük yerel halkın algısı ölçülmüştür. Pavlic vd.'nin (2019) altı alt boyutlu ve 25 sorudan oluşan ölçeği uyarlanmış ve Mesudiye'den 883 katılımcıdan toplanan anket verisine dayanarak ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik testleri gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda, uyarlama sonucu ortaya çıkan ölçeğin kırsal turizme dönük yerel halkın algısını ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğu ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kırsal turizm, yerel halk, algı, ölçek uyarlama, Karadeniz Bölgesi

ABSTRACT

While urbanization and industrialization waves of the previous century kept rural areas in the background, rural development has recently been discussed more in terms of sustainability, food security, economic growth and social resilience. In this regard, rural tourism become prominent with its developmental potential for rural areas, in which main economic sector has always been agriculture. For the realization and sustainability of this potential, an inclusive development and adoption by local people is highly important. This article adapts a scale for measuring the perception of local people towards rural tourism into Turkish, and tests for validity and reliability of the scale. This research depends on survey data of 883 participants from Mesudiye, which is a district located in a mountainous area in the interior part of Ordu, a Black Sea region city. The adapted scale belongs to Pavlic et al. (2019) and consists of six sub-dimensions with 25 questions. As a result of validity and reliability analysis, the article shows that the scale is valid and reliable to measure local people's perception towards rural tourism.

Keywords: Rural tourism, local people, perception, scale adaptation, Black Sea Region

Yayın Bilgileri

Kabul tarihi: 15.11.2022

Yayın tarihi: 30.12.2022

İletişim Bilgileri

* burcakgursoy@beykoz.edu.tr

** bakiaksu@beykoz.edu.tr

***suaviahipasaoglu@beykoz.edu.tr

*¹haydarasan@hotmail.com

*²ilkayakbas@beykoz.edu.tr

Yerel Halkın Kırsal Turizm Algısına Dönük Bir Ölçek Uyarlama Çalışması

Özgür Burçak GÜRSOY, Baki AKSU, H. Suavi AHİPAŞAOĞLU, Haydar ASAN, İlkay AKBAŞ

1. GİRİŞ

Son yıllarda artan nüfus, iklim değişiklikleri, çevre sorunları, gıda üretim ve tedarik edilmesinde yaşanan sorunlar dünyanın ilgisinin kırsal alanlara yönelmesine neden olmuştur. Yeni yüzyıla birlikte, kentleşme ve sanayileşme dalgalarının geri plana ittiği kırsal alanların gelişimi sürdürülebilirlik, gıda üretimi, kalkınma ve toplumsal yapının dayanıklılığı bağlamında daha fazla tartışılmaya başlanmıştır. Sonuçta, kırsal alanlar sadece tarımsal üretimin merkezi olarak görülmekten çıkmış ve farklı sektörel gelişmelere uygunluk bakımından daha fazla incelenmiştir. Turizm bu incelemelerin en önemli konusu olmuş ve kırsal turizmin ne olduğu, nasıl geliştirilebileceği ve hangi fayda ve riskleri barındırdığı araştırılmıştır.

Bu makale, kırsal turizme ilişkin yerel halkın algısını ölçmeye dönük bir ölçeğin Türkçeye uyarlanmasını amaçlamaktadır. Politika yapıcıların belirli kırsal bölgelerde turizmi geliştirme amacının yerel halk tarafından nasıl görüldüğü, ortaya çıkan uygulamaların başarıya ulaşması ve sürdürülebilirliği bakımından hayati olduğu bilinmektedir. Bu açıdan, belirli bir lokasyonda kırsal turizm potansiyeli incelenirken çalışmaya ilk olarak yerel halkın nabzının ölçülmesi ile başlanması gerekmektedir. Bu araştırma kapsamında Orta Karadeniz'in bir sahil kenti olan Ordu'nun iç bölgelerinde dağlık bir alanda kurulu olan Mesudiye ilçesinde kırsal turizm gelişme potansiyeline dönük yerel halkın algısı ölçülmüştür.

Makalede, ilk olarak kırsal turizmin ne olduğu, olumlu ve olumsuz sonuçları ve yerel halkın algısına dönük uluslararası ve ulusal alan yazın özetlenmiştir. Sonra, ölçek uyarlamasının önemi ortaya konmuş ve araştırma yöntemi açıklanmıştır. Araştırmada Pavlic vd. (2019) kırsal turizme dönük algı ölçeği uyarlanmıştır. 6 alt boyutlu ve 25 sorudan oluşan bu ölçeğin uyarlanması sırasında geçilen evrelerin anlatımından sonra Mesudiye'den 883 katılımcıdan toplanan anket verisine dayanarak ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik testleri gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliliği açıklayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analiziyle, güvenilirliği ise Cronbach's alpha katsayısı ve madde-toplam korelasyon katsayısıyla kontrol edilmiştir. Yapılan testler, uyarlama sonucu ortaya çıkan ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu ortaya koymuştur.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kırsal Turizm Nedir?

Turizm, kırsal bölgelerin gelişmesi ve kalkınmasına doğrudan etkileyen aktivitelerden biridir. Turizmin kırsal turizm olarak ifade edilebilmesi için genellikle yerleşim yerlerinin küçük, nüfus yoğunluklarının az, tarıma dayalı ve geleneksel toplumlar içine alan kırsal bir alanı yansıtan özelliklerin olması gerekir. Kırsal turizmin amacı, kırsal bölgelerde yaşayan halka fayda sağlamak ve turizm ürünleri geliştirmeleri için katılımlarını artırmaktır (Okech, Haghiri ve George, 2012).

Bilindiği gibi, kırsal bölgelerde tarım dışı ekonomik faaliyetler, alt yapı ve genel hizmetlere ulaşım düşüktür. Alandaki önceki araştırmalar, turizm gelişirse kırsal bölgelerdeki sorunların çözümüne yardımcı olabileceği ve gelişimine katkı sunabileceği belirtmişlerdir (Kieselbach ve Long, 1990; Gannon 1994). Bu bağlamda, kırsal turizm, tarıma dayalı turizmin ötesine geçerek Lane'in (1994:9) tabiriyle "özel ilgi gerektiren doğa tatilleri ve eko

Yerel Halkın Kırsal Turizm Algısına Dönük Bir Ölçek Uyarlama Çalışması

Özgür Burçak GÜRSOY, Baki AKSU, H. Suavi AHİPAŞAOĞLU, Haydar ASAN, İlkay AKBAŞ

turizm, yürüyüş, tırmanma ve binicilik tatilleri, macera, spor ve sağlık turizmi, avcılık ve olta balıkçılığı, eğitim seyahati, sanat ve miras turizmi ve bazı alanlarda etnik turizmi” içine alan geniş bir kapsamla tanımlanmıştır.

Kırsal turizmin gelişiminin kırsal çevreye, sosyal yapıya, ekonomiye ve yerleşik yaşama etkisini ayrı ayrı inceleyen pek çok araştırma mevcuttur. Kırsal turizmin geliştiği bölgeye etkilerini araştıran bu çalışmaların bazıları olumlu bazıları ise olumsuz etkilerine vurgu yapmaktadır. Polonya’yı 2009-2014 yılları arasında kırsal turizm açısından değerlendiren Kachniewska (2015) kırsal turizm destinasyonlarındaki gelişiminin demografik değişkenler ve konutlar üzerindeki olumsuz etkilerine odaklanmıştır. Erken planlamadaki ihmal ve hataların, ekoloji, yaşam tarzı ve teknik altyapıya yansıtacak olan finansal, maddi ve sosyal maliyetlerde olumsuz etkilere yol açtığını belirtmiştir. Öte yandan, Amerika Birleşik Devletleri’ndeki Orange bölgesinde kırsal turizm gelişiminin etkilerini araştıran Chuang (2013) ekonomik ve sosyokültürel faydalarıyla bölgede yaşayan sakinlerin yaşam kalitesini olumlu yönde etkilediği sonucuna varmıştır. Turizmin gelişmesi bölgenin altyapısının düzelmesini ve bu doğrultuda da yerel halkın gelirinin artmasını sağlamıştır.

Kırsal turizme yönelik uluslararası alan yazının yanında ulusal alan yazında da çalışmalar mevcuttur. Konuya dair en erken örneklerinden olan Ahıpaşaoğlu ve Çeltek’in *Sürdürülebilir Kırsal Turizm* isimli kitaplarında, kavramın ülkemizde açık havada yapılan doğa aktiviteleri yanı sıra alışveriş ve yeme-içme dahil gününbirlik köy ziyaretlerini içerecek şekilde anlaşıldığını belirtmektedirler (Ahıpaşaoğlu ve Çeltek, 2006). Polat Üzümcü vd. (2015) kişilerin doğal ortamda dinlenmek ve değişik kültürlerle bir arada olmak üzere kırsal yörelere gitmesi olarak tanımlanan kırsal turizmde gerçekleştirilebilecek etkinlik türleri olarak dış mekan kreasyonu, doğrudan tarımsal satışlar, eğitimsel deneyimler, üretim, barınma, davetler ve tarihi-kültürel değerleri görmeyi sıralamışlardır.

Kırsal turizm algısına yönelik ampirik çalışmalar da gerçekleştirilmiştir. Bayat (2020), Iğdır’da yaşayan öğretmenlerin kırsal turizm algılarını belirlemeye yönelik bir çalışma gerçekleştirmiştir. Anket yöntemi ile kırsal turizmin sosyal ve çevresel etkilerinin ölçüldüğü çalışma sonuçlarına göre öğretmenlerin kırsal turizme yönelik algıları olumlu olarak belirlenmiş ve demografik özelliklere göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Hanedar, Ünal ve Kızılaslan (2015) ise ziraat fakültesinde okuyan öğrencilerin kırsal turizme ilişkin bakış açılarını anket yoluyla ölçmüşlerdir. Araştırmacılar, kırsal turizm etkinlikleri ve kırsal turizmin doğru tanımının tarım ekonomisi bölümünde okuyan öğrenciler tarafından daha fazla bilindiği ve yine öğrencilerin kırsal turizm sektöründe çalışmaya istekli bir tutum sergiledikleri sonucuna varmışlardır.

Yayla (2021), destinasyon sosyal sorumluluğunun, yerel halkın kırsal turizm algısı ile turizme verilen desteğe yönelik etkisini ortaya koymak için gerçekleştirdiği çalışmada, sosyal sorumluluk faaliyetlerinin varlığının, yerel halkın kırsal turizmin yarattığı etkiyi olumlu olarak değerlendirmesini sağladığı, kırsal turizmin olumlu etkilerinin yerel halkının bölgedeki turizmin gelişmesine ilişkin verdiği desteği artırdığı tespit edilmiştir. Tokat’ta kırsal turizme yönelik gerçekleştirilen diğer bir çalışmada, Kızılaslan ve Bakır (2022), anket yoluyla topladıkları veriye dayanarak kentin doğal, tarihsel ve kültürel özelliklerinin kırsal turizmin gelişiminde elverişli görüldüğü ve gelecekteki turizm yatırımlarının artırılması gerektiğini düşündüğü sonucuna ulaşmışlardır.

Yerel Halkın Kırsal Turizm Algısına Dönük Bir Ölçek Uyarlama Çalışması

Özgür Burçak GÜRİSOY, Baki AKSU, H. Suavi AHİPAŞAOĞLU, Haydar ASAN, İlkay AKBAŞ

Turizm destinasyonların gelişiminin ilgili bölgenin ekonomisi, toplumsal yapısı, kültürü ve çevresi üzerindeki etkilerinin kapsamlı olduğu bilinmektedir. Bölge sakinleri, bir destinasyondaki “misafirperverlik atmosferinin” temel bileşeni olarak kabul edildiğinden, bölge sakinlerinin turizm planlamasına katılması gerekli olmaktadır. Turizmin etkilerine yönelik algılar, bölge sakinlerinin turizme yönelik tutumlarını belirlemektedir. Kırsal turizmin geliştirilmesine ilişkin bölge sakinlerinin algıları ve tutumları, mevcut ve gelecekteki turizm projelerinin başarılı bir şekilde geliştirilmesi, pazarlanması ve uygulanmasında önemli bir faktör olmaktadır (Li, Mi ve Zhang, 2020: 4). Bu bağlamda kırsal turizme yönelik çalışmalarda ve projelerde yerel halkın algısının belirlenmesi gerekmektedir. Bunu belirlemek için başvurabilecek kaynaklardan biri de ölçeklerdir.

Ölçek Uyarlama

Ölçekler doğrudan araçlarla kolayca gözlemlenemeyen ve teorik açıdan var olan değişkenlerin seviyelerini ortaya koymayı amaçlayan ölçüm araçlarıdır. Teorik anlayış çerçevesinde var olduğu düşünülen, ancak doğrudan değerlendirilemeyen olguların ölçülmesi amaçlandığında geliştirilirler (DeVellis, 2012).

Ölçeğin hazırlanmasında iki farklı yöntem bulunmaktadır. Birincisi ait olunan kültüre ait olarak yeni bir ölçek geliştirmek, ikincisi ise farklı kültürde daha önceden ortaya konmuş bir ölçeği ait olunan kültüre uyarlamaktır (Acar Güvendir ve Özer Özkan, 2015). Araştırmacılar çeşitli sebeplerden dolayı iki alternatiften birini tercih edebilirler. Uyarlama yönteminin seçilme sebepleri arasında; ölçek geliştirmeye göre hızlı ve düşük maliyetli olması, kültürler arası karşılaştırmalar, literatürde mevcut bir ölçeğin güvenilirliği ve sık kullanımı ve diğer kültürlerde üretilen sonuçların hedef kitlede doğru olarak üretileceğine olan inanç gibi unsurlar sayılabilmektedir. Her iki alternatifin de kendine göre zorlukları ve düzenlemeleri bulunmaktadır (Öztürk, Şahin ve Kelecioğlu, 2015).

Ölçeklerin uyarlanmasında temel olarak, konunun uzmanları tarafından yapılması gereken çeviri ve kültürel uyarlama kritik bir öneme sahiptir. Çeviri süreci hem kaynak hem de çevrilecek dile hâkim, her iki kültürü de tanıyan ve ölçülen yapıya hakim uzmanlar tarafından yapılmalıdır (Öztürk vd., 2015).

Ölçek uyarlama süreci temel olarak, ölçeğin çevirisinin farklı bir kültüre yapıldığı, ölçeğin uygulanacağı diğer kültüre hangi ölçüde uygun olduğu, diğer kültüre ait psikometrik özelliklerin hangi ölçüde karşılandığı ve bunların yanında, ölçeğin yeni kültüre ait psikolojik özellikleri ne kadar doğru gösterdiği gibi sorulara cevap aranmasını içermektedir (Deniz, 2007).

3. YÖNTEM

Çalışmanın amacına uygun olarak kırsal turizm algısını ölçmeye yönelik Pavlic vd.’nin (2019) ortaya koyduğu kırsal turizm algısı ölçeğinin uyarlaması gerçekleştirilmiştir. Pavlic vd. (2019) ölçeği kırsal halkın turizm algısını ölçmek üzere 6 boyutlu 25 ifadeyi içeren bir ankettir. Bu boyutlardan Pozitif Ekonomik Etki (PECI) 6 maddelik, Negatif Ekonomik Etki (NECI) 2 maddelik, Pozitif Sosyo-Kültürel Etki (PSCI) 7 maddelik, Negatif Sosyo-Kültürel Etki (NSCI) 3 maddelik, Pozitif Çevresel Etki (PENI) 2 maddelik ve Negatif Çevresel Etki (NENI) 5 maddelik Likert tipi sorular ile ölçülmüştür. Kullanılan Likert ölçeği 1 = Kesinlikle Katılmıyorum ve 5 = Kesinlikle Katılıyorum olmak üzere 1’den 5’e olarak sunulmuştur.

Yerel Halkın Kırsal Turizm Algısına Dönük Bir Ölçek Uyarlama Çalışması

Özgür Burçak GÜRSOY, Baki AKSU, H. Suavi AHİPAŞAOĞLU, Haydar ASAN, İlkay AKBAŞ

Ölçek araştırma ekibinin içinde yer alan turizm ve dil uzmanları aracılığıyla Türkçeye çevrilmiş, ardından tekrar İngilizceye çevrilerek çift taraflı kontrolü sağlanmıştır. Daha sonra uzman kontrolü ve 20 kişilik pilot çalışma doğrultusunda ölçeğin yüzey geçerliliği sağlanmış ve anket veri toplamaya açılmıştır.

Evren, Örneklem ve Veri Toplama

Mesudiye, Karadeniz'e kıyısı olan Ordu ilinin en güneyinde Sivas sınırına yakın bir ilçesidir. Mesudiye, Giresun Dağları ile Canik Dağları'nın uzantıları arasında yer alan Melet Nehri'nin meydana getirdiği bir vadi üzerine kurulan bir yerleşimdir. Nehrin hemen kenarındaki kentsel yerleşmeler 1100 – 1400 metreler arasına yerleşmiştir, ilçenin toplam yüzölçümü 1.101 km² ve bağlı mahalle sayısı 70'tir. 2021 yılındaki TÜİK ADNKS verilerine göre nüfusu 13.846 olmakla birlikte ilçe nüfusu mevsimlere göre değişiklik göstermektedir.

2000 yılında kırsal alanların tekrar canlandırılması kapsamında, Mesudiye'de köy-kent projesi uygulanmıştır. İlçe kırsal, kentsel, doğal, arkeolojik ve tarihsel kültür varlıkları ve kültür ve yayla şenlikleri ile her zaman ön planda olmuştur. Turistik merkezleri olarak Kaleköy Kalesi, Meletios Kalesi, Mesudiye Kilisesi, Topçam Muzadere Kilisesi, Arıkmusa Yerleşkesi ve zengin ormanları ve yaylaları bulunmaktadır. Bölgedeki Tekneci yaylacı, Eriçok Tepesi, Cüle yaylası, Zile yaylası, Kızılağaç yaylası, Keyfalan yaylası, Çukuralan yaylası, Yeşilce ve Topçam yaylaları doğal güzellikleri ile ön planda olan yerlerdir. Ayrıca Keyfalan, Yeşilce ve Topçam yaylaları turizm merkezi olarak ilan edilmiştir (TKV, 2000). Bu özelliklere haiz ilçede turizm sektörü kısmen gelişmiş olmakla birlikte daha ileri adımların atılabilmesi ve kırsal kalkınma olanaklarının değerlendirilmesi açısından ilçe halkının turizme dönük algısını ölçmek son derece önemlidir.

Bu araştırmanın nicel verisi, 9 Nisan – 15 Haziran 2022 arasında 883 katılımcının yanıtlarıyla toplanmıştır. Yanıtların 350 tanesi yüz yüze anket yöntemi ile toplanıp ardından Google form üzerinden veri girişi yapılmıştır. Kalan 533 yanıt Google Form aracılığı ile online olarak toplanmıştır. Örneklem, kolayda örnekleme yöntemiyle proje ekibinin muhtelif mecralarda anket çalışmasına yanıt toplaması şekilde oluşturulmuştur.

Analiz Yöntemi

Toplanan verinin analizi SPSS 21 ve SPSS AMOS 24 paket programı kullanılarak yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliğinin sağlanmasına yönelik Açıklayıcı Faktör Analizi ve ardından Doğrulayıcı Faktör Analizi gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin güvenilirlik testleri için Cronbach's alpha katsayısı ve madde-toplam korelasyon katsayısı kontrol edilmiştir.

Yerel Halkın Kırsal Turizm Algısına Dönük Bir Ölçek Uyarlama Çalışması

Özgür Burçak GÜRSOY, Baki AKSU, H. Suavi AHİPAŞAOĞLU, Haydar ASAN, İlkay AKBAŞ

4. BULGULAR

Yapı Geçerliliği

Yapı geçerliliği, araştırma içerisinde ele alınan kavramsal yapının tam olarak ortaya konması ile ilgili olmaktadır. Faktör analizleri yapı geçerliliğini test etmeye yönelik analizlerden biridir (Gürbüz ve Şahin, 2018: 163). Bu doğrultuda kırsal turizm algısı ölçeğinin yapısının tespit edilmesine yönelik olarak açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır.

Keşfedici Faktör Analizi

Ölçeğin yapı geçerliliğini sağlamaya yönelik ilk olarak Keşfedici Faktör Analizi (KFA) gerçekleştirilmiştir. KFA bir dizi değişkene yönelik faktör yapısını veya modeli belirlemek için kullanılır. Adından da anlaşılacağı üzere, KFA teori oluşturmak için kullanılan bir keşif yöntemidir (Henson ve Roberts, 2006: 395).

Aşağıda KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ve Bartlett Küresellik Testi sonuçları Tablo 1’de verilmiştir. Buna göre KMO değerinin 0,939 olduğu ve Bartlett testine göre yaklaşık ki kare (χ^2) değerinin 12318,221 ve anlamlılık düzeyinin $p=0,000$ olduğu görülmektedir. Bu sonuç ölçeğin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir (Altunışık vd., 2012).

Tablo 1. KMO ve Bartlett Testi

KMO ve Bartlett Testi		
Kaiser-Meyer-Olkin Ölçüm Uygunluğu		,939
Bartlett Küresellik Testi	Yaklaşık Ki-kare	12318,221
	df	300
	Sig. (Anlamlılık)	,000

KFA için uygunluk sağlandıktan sonra Principal Axis Factoring ve Direct Oblimin döndürme metodu ile KFA analizi gerçekleştirilmiştir. Tablo 2’de Pattern Matrix’de yer alan faktör yükleri, paydaşlık değerine karşılık gelen çıkartma değerleri, öz değerler ve açıklanan varyanslar gösterilmiştir.

Yerel Halkın Kırsal Turizm Algısına Dönük Bir Ölçek Uyarlama Çalışması

Özgür Burçak GÜRSOY, Baki AKSU, H. Suavi AHİPAŞAOĞLU, Haydar ASAN, İlkey AKBAŞ

Tablo 2. Keşfedici Faktör Analizi Maddelerin Faktör Yükleri

	Faktör						Paydaşlık değeri
	1	2	3	4	5	6	
PECI_1	,714	-,022	,067	-,002	-,026	,039	,537
PECI_2	,758	-,092	,081	-,005	,028	-,030	,675
PECI_3	,716	-,037	-,012	,068	-,030	-,103	,674
PECI_4	,589	,058	,012	,051	-,104	-,221	,672
PECI_5	,498	-,016	,057	-,030	,005	-,315	,608
PECI_6	,493	,041	,079	,138	-,155	-,178	,619
NECI_1	,206	,044	,115	,513	-,072	,017	,428
NECI_2	-,067	,000	-,088	,654	,152	-,039	,491
PSCI_1	,108	-,002	,081	,046	-,070	-,656	,679
PSCI_2	,030	-,029	,010	,199	,015	-,465	,337
PSCI_3	,048	-,040	,074	-,109	,048	-,775	,674
PSCI_4	,275	,050	,039	,153	-,176	-,428	,633
PSCI_5	,242	,015	,067	-,061	,045	-,432	,407
PSCI_6	,140	,115	,366	,127	-,179	-,330	,670
PSCI_7	,103	,075	,314	,153	-,165	-,380	,637
NSCI_1	,051	,178	,054	,119	,543	,050	,477
NSCI_2	-,133	-,006	,004	,001	,755	-,080	,601
NSCI_3	,131	,303	-,086	,098	,453	,081	,536
PENI_1	,024	-,004	,928	-,054	,041	,081	,774
PENI_2	-,003	-,057	,602	,013	,024	-,095	,444
NENI_1	,139	,487	-,104	,122	,258	,120	,574
NENI_2	,079	,817	-,061	-,052	,031	,003	,691
NENI_3	-,116	,804	,053	,021	-,015	,014	,641
NENI_4	,016	,784	-,055	-,105	,023	-,026	,603
NENI_5	-,124	,633	,040	,138	,025	-,020	,490
Özdeğerler	8,698	4,454	1,138	1,108	,888	,820	
Açıklanan Varyans Yüzdesi	33,252	16,111	3,069	2,567	1,729	1,569	
Toplam Varyans yüzdesi	58,298						

Analiz sonuçlarına göre maddeler ait oldukları faktör altında toplanmıştır ve faktör yükleri -0,330 ile 0,928 arasındadır. Faktör yüklerinin 0,32'den yüksek olması maddenin ilgili faktörü açıklamasında yeterli görülmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2018). Tablo 2 incelendiğinde PSCI_6 ile PSCI_7 maddelerinin üçüncü faktör ile çapraz yüklendiği

Yerel Halkın Kırsal Turizm Algısına Dönük Bir Ölçek Uyarlama Çalışması

Özgür Burçak GÜRSOY, Baki AKSU, H. Suavi AHİPAŞAOĞLU, Haydar ASAN, İlkay AKBAŞ

görülmüştür. Çapraz yüklenme durumunda ilgili değişkenlerin analizden çıkarılması uygulanabilecek bir yöntemdir. Öte yandan çapraz yüklenme durumuna rağmen paydaşlık değerlerinin 0,50'nin üzerinde olması, maddelerin çıkarılmamasına yönelik bir göstergedir (Field, 2013: 696-712). Bu doğrultuda paydaşlık değerlerinde ve yine aşağıda görüleceği üzere Doğrulayıcı Faktör Analizinde elde edilen iyi sonuçlardan ötürü maddelerin analizden çıkarılmasına gerek duyulmamıştır. Bununla beraber faktörlerin öz değerleri 0,820 ile 8,698 arasında gerçekleşmiştir. Jolliffe (2002) kriterine göre öz değerlerin 0,7'nin üzerinde olması yeterli görülmektedir.

Açıklanan varyans yüzdeleri % 1,56 ile %33,25 arasında olmakla beraber faktörlerin toplam açıklanan toplam varyans yüzdesi %58,29 olarak gerçekleşmiştir. Çok boyutlu ölçeklerde açıklanan toplam varyansın %50'nin üzerinde olması gerekmektedir (Hair vd., 2010; Streiner, 1994). KFA sonuçları ölçeğin 25 maddeden oluşan 6 faktörlü yapısının geçerliliğini göstermektedir.

Doğrulayıcı Faktör Analizi

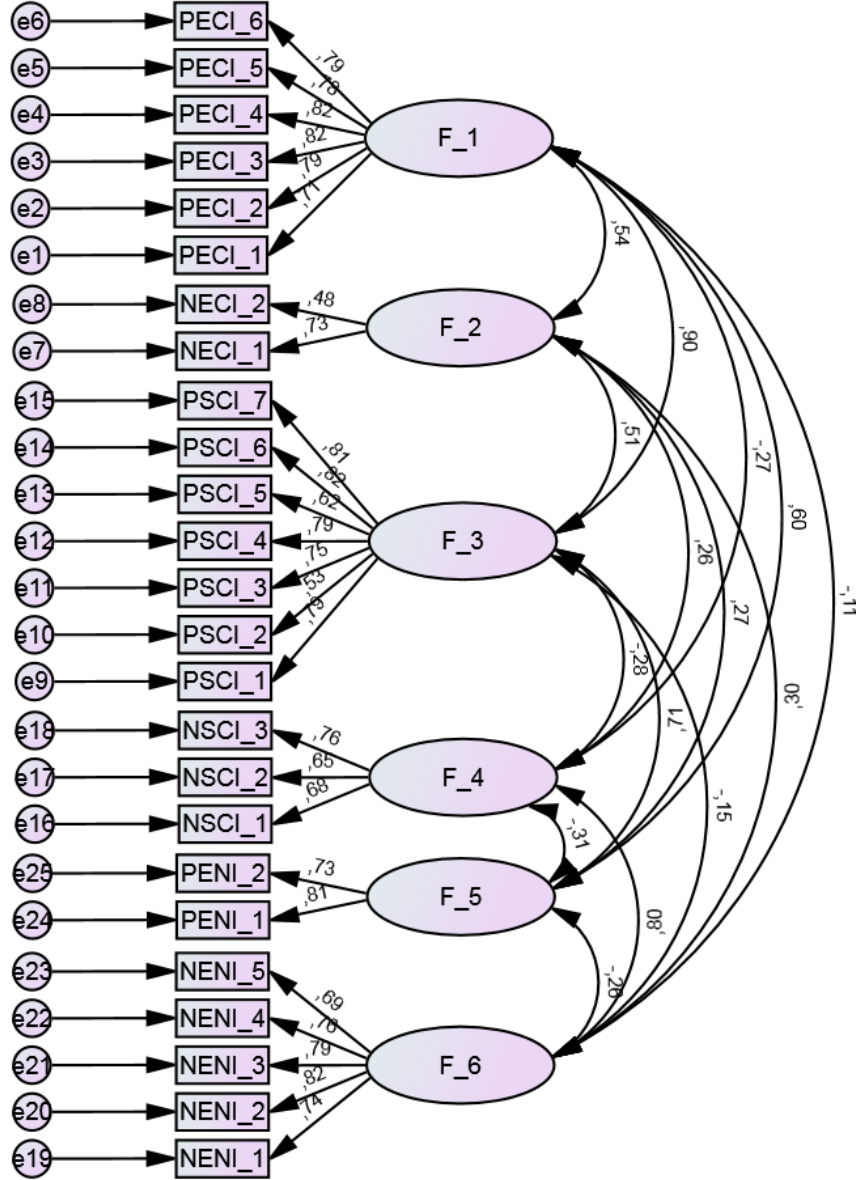
Açıklayıcı faktör analizi sonrasında yapı geçerliliğini sağlamak amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. DFA, yeni geliştirilen bir ölçeğin yapısal geçerliliğini sağlamak ve yapısal model testlerinin birinci adımında ölçme modellerinin test edilmesini amaçlamaktadır (Gürbüz ve Şahin, 2018: 342). DFA analizi için kurulan birinci düzey 6 faktörlü model Şekil 1'deki gibidir. Diyagramda: F_1=PECI; F_2=NECI; F_3=PSCI; F_4=NSCI; F_5=PENI ve F_6=NENI olarak tanımlanmıştır.

Yerel Halkın Kırsal Turizm Algısına Dönük Bir Ölçek Uyarlama Çalışması

Özgür Burçak GÜRSOY, Baki AKSU, H. Suavi AHİPAŞAOĞLU, Haydar ASAN, İlkey AKBAŞ

Şekil 1. DFA Birinci Düzey 6 Faktörlü Model Diyagramı

Analiz sonucunda elde edilen faktör yükleri Tablo 3'te gösterilmiştir. Buna göre standardize faktör yükleri 0,478 ile 0,823 arasında gerçekleşmiştir. Buna göre herhangi bir maddenin çıkarılmasına gerek duyulmamıştır (Gürbüz ve Şahin, 2018).

Yerel Halkın Kırsal Turizm Algısına Dönük Bir Ölçek Uyarlama Çalışması

Özgür Burçak GÜRSOY, Baki AKSU, H. Suavi AHİPAŞAOĞLU, Haydar ASAN, İlkay AKBAŞ

Tablo 4. Doğrulayıcı Faktör Analizi Maddelerin Faktör Yükleri

Maddeler	Faktör Yükleri
Pozitif Ekonomik Etki (PECI)	
PECI_1	0,707
PECI_2	0,793
PECI_3	0,818
PECI_4	0,821
PECI_5	0,784
PECI_6	0,787
Negatif Ekonomik Etki (NECI)	
NECI_1	0,735
NECI_2	0,478
Pozitif Sosyo-Kültürel Etki (PSCI)	
PSCI_1	0,793
PSCI_2	0,531
PSCI_3	0,746
PSCI_4	0,789
PSCI_5	0,622
PSCI_6	0,823
PSCI_7	0,809
Negatif Sosyo-Kültürel Etki (NSCI)	
NSCI_1	0,68
NSCI_2	0,655
NSCI_3	0,76
Pozitif Çevresel Etki (PENI)	
PENI_1	0,813
PENI_2	0,728
Negatif Çevresel Etki (NENI)	
NENI_1	0,737
NENI_2	0,82
NENI_3	0,788
NENI_4	0,76
NENI_5	0,686

Modelin geçerliliğini sağlamaya yönelik son olarak model uyum indeksleri incelenmiştir.

Yerel Halkın Kırsal Turizm Algısına Dönük Bir Ölçek Uyarlama Çalışması

Özgür Burçak GÜRİSOY, Baki AKSU, H. Suavi AHİPAŞAOĞLU, Haydar ASAN, İlkay AKBAŞ

Tablo 5. Model Uyum İndeksleri

Uyum İndeksleri	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Analiz Sonucu Elde Edilen Değer
Ki-Kare Uyum Testi (χ^2/sd)	< 3	< 5	4,408
Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI)	$\geq 0,95$	$\geq 0,90$	0,927
İyilik Uyum İndeksi (GFI)	$\geq 0,95$	0,90	0,904
Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA)	$\leq 0,05$	0,05 - 0,08	0,62
Standardised Root Mean Square Residual (SRMR)	$\leq 0,05$	0,05 - 0,08	0,63
Normlaştırılmış Uyum İndeksi (NFI)	$\geq 0,95$	$\geq 0,90$	0,908
Artan Uyum İndeksi (IFI)	$\geq 0,95$	$\geq 0,90$	0,927
Tucker-Lewis Index (TLI)	$\geq 0,95$	$\geq 0,90$	0,916

Tablo 4'te görüldüğü üzere modele ait uyum indeksleri iyi uyum ve kabul edilebilir uyum değerleri (Gürbüz ve Şahin, 2018: 345) arasındadır. Buna göre ölçeğin 6 faktörlü 25 maddelik yapı geçerliği sağlanmıştır.

Güvenirlilik Analizi

Tablo 5, kullanılan ölçeğin boyutlarının madde ayrıştırma ve güvenirlik analizini sunmaktadır. Bilindiği gibi güvenirlik analizinde Cronbach alpha değerinin 0,5'in ve madde ayrıştırmasında tüm maddelerin toplam ile korelasyonun 0,3'ün üzerinde olması kriterleri aranmaktadır (Field, 2013: 706-16) Ayrıca, boyutun içerdiği maddelerden biri çıkarıldığında değer ne olduğu da kontrol edilmelidir. Zira maddenin analizde kalıp kalmama kararı buna göre verilmektedir. Bu araştırmadaki sonuçlara göre düzenlenmiş aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi, tüm boyutlar için Cronbach alpha eşik değeri sağlanmıştır. Dahası hiçbir madde analizden kaldırıldığında Cronbach alpha değeri yükselmektedir. Sonuçta madde ayrıştırması ve güvenirlik analizi sonucu kullanılan hiçbir maddenin analizden çıkarılmasına gerek olmadığı görülmüştür.

Yerel Halkın Kırsal Turizm Algısına Dönük Bir Ölçek Uyarlama Çalışması

Özgür Burçak GÜRSOY, Baki AKSU, H. Suavi AHİPAŞAOĞLU, Haydar ASAN, İlkey AKBAŞ

Tablo 5: Madde Ayırıştırma, Çıkarımsal İstatistikler ve Güvenilirlik Analizi

Madde	Madde-Toplam Korelasyon	Madde Çıkarılırsa Alpha	Ortalama	Standart Sapma
Pozitif Ekonomik Etki (PECI) ($\alpha=0,906$)			4,13	0,75
Turizm istihdam olanaklarını artırır. (PECI_1)	0,683	0,897	4,23	0,90
Turizm daha iyi yaşam standardını sağlar. (PECI_2)	0,754	0,887	4,07	0,93
Turizm altyapı yatırımlarını canlandırır. (PECI_3)	0,783	0,883	4,16	0,89
Turizm küçük zanaat ve işletmelere ekonomik yararlar getirir. (PECI_4)	0,769	0,885	4,21	0,91
Turizm daha kaliteli kamu hizmeti sunulmasını sağlar. (PECI_5)	0,728	0,891	3,98	0,96
Turizm yerli ve yabancı yatırımı artırır. (PECI_6)	0,729	0,891	4,15	0,87
Negatif Ekonomik Etki (NECI)($\alpha=0,515$)			3,53	0,87
Turizm yerel ürünlerin fiyatlarını artırır. (NECI_1)	0,351	-	3,86	0,98
Turizm yerel halkın yaşam masraflarını artırır. (NECI_2)	0,351	-	3,21	1,14
Pozitif Sosyo-Kültürel Etki (PSCI)($\alpha=0,885$)			3,94	0,71
Turizm yerel halkın kültürel etkinliklere katılımını teşvik eder. (PSCI_1)	0,757	0,859	3,96	0,86
Turizm yerel halkın kültürel etkinlikleri ziyaretini etkiler. (PSCI_2)	0,506	0,890	3,73	0,98
Turizm yerel halkı eğitime motive eder. (PSCI_3)	0,711	0,864	3,89	0,93
Turistler ile temas etmek, farklı ülkeler ve kültürler hakkında bilgi edinme fırsatı yaratır. (PSCI_4)	0,732	0,862	4,15	0,89
Turizm kırsal alanların nüfus kaybını engeller. (PSCI_5)	0,587	0,882	3,83	1,04
Turizm kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi konusundaki farkındalığı artırır. (PSCI_6)	0,744	0,860	4,07	0,89
Turizm etnik-sosyal mirasın korunması ve geliştirilmesi konusundaki farkındalığı artırır. (PSCI_7)	0,734	0,861	3,98	0,89
Negatif Sosyo-Kültürel Etki (NSCI)($\alpha=0,743$)			2,21	0,87
Turizm yerel halkın güvenliğini azaltır. (NSCI_1)	0,573	0,654	2,45	1,04
Turizm faydadan çok zarar getirir. (NSCI_2)	0,572	0,657	1,97	0,97
Turizm yerel otantikliği bozar. (NSCI_3)	0,564	0,666	2,50	1,07

Yerel Halkın Kırsal Turizm Algısına Dönük Bir Ölçek Uyarlama Çalışması

Özgür Burçak GÜRİSOY, Baki AKSU, H. Suavi AHİPAŞAOĞLU, Haydar ASAN, İlkay AKBAŞ

Pozitif Çevresel Etki (PENI)($\alpha=0,743$)			3,73	0,86
Turizm doğal kaynakların korunması konusundaki farkındalığı artırır. (PENI_1)	0,592	-	3,78	0,94
Turizm daha iyi çevresel korumayı etkiler. (PENI_2)	0,592	-	3,69	1,00
Negatif Çevresel Etki (NENI)($\alpha=0,870$)			2,67	0,89
Turizm yerel kaynakların kontrolsüzce kullanımına yol açar. (NENI_1)	0,650	0,853	2,62	1,04
Turizm doğal suların ve çevrenin kirlenmesini artırır. (NENI_2)	0,751	0,828	2,80	1,11
Turizm hava kirliliğini artırır. (NENI_3)	0,732	0,833	2,53	1,08
Turizm çöplerin yerlere atılmasını artırır. (NENI_4)	0,707	0,840	2,66	1,16
Turizm yerel halk açısından aşırı nüfus yoğunluğu sorunları doğmasına yol açar. (NENI_5)	0,636	0,857	2,76	1,09

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Kırsal turizm, özellikle son yirmi yılda hem bilim insanlarının hem de politika yapıcılarının ilgisini çeken bir konu olmuştur. Kent yaşamının yarattığı sorunlar ve doğal yaşamdan uzaklık, insanların kırsal alanlarda kısa süreli turizm imkanlarına daha fazla yönelmelerine neden olmuştur. Kırsal alanların tarihsel gelişim içerisinde taşıdığı coğrafi ve iktisadi dezavantaj, turizm potansiyeli taşıyan lokasyonlarda sektörün ilerlemesini sağlama çabalarını da hızlandırmıştır. Doğa sporlarından kültür turizmine gastronomik gezilerden ekoturizm örneklerine kadar pek çok aktivite biçimini kapsayan kırsal turizm önümüzdeki yıllarda gelişecek bir alandır.

Bu makalede, kırsal turizme dönük yerel halkın algısını ölçmeye dönük bir ölçek Türkçeye uyarlanmıştır. İlgili literatür açıkça göstermektedir ki yerel halkın olumlu yaklaştığı bir sektörel gelişim, katılımcılık, toplumsal dayanıklılık ve iktisadi fayda yaratmak konusunda çok daha başarılı uygulamalara yol açmaktadır. Bu bağlamda yerel halkın konuya yaklaşımının anlaşılması önem kazanmaktadır. Araştırma kapsamında Orta Karadeniz'in bir sahil kenti olan Ordu'nun iç bölgelerinde dağlık bir alanda kurulu olan Mesudiye ilçesinde kırsal turizm gelişme potansiyeline dönük yerel halkın algısı ölçülmüş, Ordu'nun Mesudiye ilçesinde kırsal turizm gelişme potansiyeli sorgulanmıştır.

Mesudiye göç vermiş bir bölge olmakla birlikte doğal ve kültürel güzellikleri ile gelişmeye açık bir lokasyon olma ihtimali taşımaktadır. Bu ihtimalin uygulamaya aktarılması durumunda yerel halkın turizmin olası sonuçlarına dair algısını anlamak önem kazanmaktadır. Bu makalede, Pavlic vd. (2019) ölçeğinin Türkçeye uyarlanması yapılmış ve ilgili ölçek kullanılarak elde edilen Mesudiye halkından 883 katılımcının anket verisine dayanarak geçerlilik ve güvenilirlik analizi gerçekleştirilmiştir. Altı alt boyutlu ve 25 sorudan oluşan bu ölçeğin yüzey geçerliliği uzman çeviri ve kontrolü, yapısal geçerliliği keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizi ve güvenilirliği Cronbach alpha ve korelasyon analizi ile kontrol edilmiştir. Sonuçta, uyarlama sonucu ortaya çıkan ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçüm

Yerel Halkın Kırsal Turizm Algısına Dönük Bir Ölçek Uyarlama Çalışması

Özgür Burçak GÜRSOY, Baki AKSU, H. Suavi AHİPAŞAOĞLU, Haydar ASAN, İlkay AKBAŞ

aracı olduğunu ortaya konmuştur. Bu sonuç bizi elde edilen zengin örneklem verisine dayanarak yerel halkın kırsal turizme dönük algısının demografik ve ikamet değişkenleri bakımından farklılaşıp farklılaşmadığına dönük ileri analizleri yapılabilmeyle hazır hale getirmektedir.

İktisadi, sosyo-kültürel ve çevresel boyutlarıyla bütüncül ve halkın desteği anlamında kapsayıcı kırsal turizm uygulamaları yaratmak bakımından bundan sonraki araştırmalar tarafından da kullanılabilir bir ölçek uyarlaması gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma Orta Karadeniz gibi turizmin yeni geliştiği bir bölgede test edilmiştir. Bundan sonraki araştırmalarda hem bölge içinde başka lokasyonlarda hem de turizm potansiyeli ortaya çıkarılmaya çalışılacak başka bölgelerden toplanabilecek veriler ile ölçeğin yaygın kullanımı sağlanabilecektir. Bu sayede belirli bölgelerde kırsal kalkınmanın temel bir gelişim aksı olabilecek turizm imkanlarına dönük yerel algı daha iyi anlaşılacaktır.

KAYNAKÇA

- Acar Güvendir, M ve Özer Özkan, Y. (2015). Türkiye'deki eğitim alanında yayımlanan bilimsel dergilerde ölçek geliştirme ve uyarlama konulu makalelerin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(52), 23-33.
- Ahipaşaoğlu, S., Çeltek, E. (2006) *Sürdürülebilir kırsal turizm*. Ankara: Gazi Kitabevi, 2006.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S.ve Yıldırım, E. (2012). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: Spss uygulamalı* (7. Baskı). İstanbul: Avcı Ofset
- Bayat, G. (2020). Öğretmenlerin kırsal turizm algısı: Iğdır örneği. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (21), 493-512.
- Deniz, K. Z. (2007). The adaptation of psychological scales. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 40(2), 1-16.
- Devellis, R. F. (2012). *Scale development theory and applications* (Third Edition), SAGE Publications, Inc
- Field, A. (2013). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics*. London: Sage.
- Gannon, A. (1994). Rural tourism as a factor in rural community economic development for economies in transition. *Journal of Sustainable Tourism* 2(1&2), 51-60.
- Gürbüz, S., Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. (2010). *Canonical correlation: A supplement to multivariate data analysis. Multivariate data analysis: A global perspective, 7th ed.*; Pearson Prentice Hall Publishing: Upper Saddle River, NJ, USA.

Yerel Halkın Kırsal Turizm Algısına Dönük Bir Ölçek Uyarlama Çalışması

Özgür Burçak GÜRSOY, Baki AKSU, H. Suavi AHİPAŞAOĞLU, Haydar ASAN, İlkay AKBAŞ

- Hanedar, C., Ünal, T., Kızılaslan, N. (2015). GOÜ Ziraat Fakültesi öğrencilerinin bakış açısıyla kırsal turizm. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 32(2), 86-99.
- Henson, R. K., Roberts, J. K. (2006). Use of exploratory factor analysis in published research: Common errors and some comment on improved practice. *Educational and Psychological measurement*, 66(3), 393-416.
- Jolliffe, I. T. (2002). *Principal component analysis for special types of data*. Springer New York.
- Kızılaslan, N., Bakır, B. (2022). Kırsal Turizm Algısı ve Turizm Etkilerine Bakış Açısı (Tokat İli Örneği). *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, 11(2), 107-122.
- Kieselbach, S., Long, P. (1990). Tourism and the rural revitalization movement. *Parks and Recreation*, 25(3), 62-66.
- Lane, B. (1994). What is Rural Tourism. *Journal of Sustainable Tourism* 2(1 & 2): 7-21
- Li, B., Mi, Z., Zhang, Z. (2020). Willingness of the new generation of farmers to participate in rural tourism: The role of perceived impacts and sense of place. *Sustainability*, 12(3), 766.
- Okech R., Haghırı M., George B., (2012). Rural tourism as a sustainable development alternative: an analysis with special reference to luanda, Kenya. *Cultur*, 6(3).
- Öztürk, N. B., Şahin, M. G., Kelecioğlu, H. (2015). A review of articles concerning scale adaptation in the field of education. *Education and Science 2015, Vol 40, No 178*, 123-137.
- Pavlić, I., Puh, B., Mišković, L. (2019). Residents' attitudes towards tourism impacts in rural area. *Tourism in South East Europe*, 5, 521-532.
- Polat Üzümcü, T., Çelik, A., Otar, S., Hacıaloğlu, A. (2015). Kırsal Alanların Sürdürülebilir Kırsal Turizm Amaçlı Kullanılması Kocaeli-Kandıra Örneği. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 5(2), 92-102.
- Streiner, D. L. (1994). Figuring out factors: the use and misuse of factor analysis. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 39(3), 135-140.
- TKV, (2000). *Mesudiye ilçesi gelişme planı*. Erişim tarihi: 10.10.2022 [http://www.megev.org.tr/userfiles/files/Mesudiye_Ilcesi_Gelisme_Plani\(MEGEP\).pdf](http://www.megev.org.tr/userfiles/files/Mesudiye_Ilcesi_Gelisme_Plani(MEGEP).pdf)
- Yayla, Ö. (2021). Destinasyon sosyal sorumluluğunun yerel halkın turizm algısı ve desteği üzerine etkisi: Beypazarı kırsal turizm örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(3), 1306-1320.